

Skånes naturförutsättningar

Underlagsrapport

Länsstyrelsen Malmöhus län

Miljövårdsprogram för Skåne 1995

Tryck: Länsstyrelsen
Tryckort: Malmö
Upplaga: 1 000 ex.
Tryckår: 1995
Omslagsbild: Hans Berggren

FÖRORD

Länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län antog 1988 och 1989 de första länsomfattande miljövårdsprogrammen i landet. Samtidigt redovisade länsstyrelserna för första gången en regional miljöanalys som beskrev miljösituationen i länen.

Förutsättningarna för miljöarbetet har ändrats under 1990-talet. Riksdagens miljöpolitiska beslut 1991 lägger fast inriktningen för miljöarbetet i landet genom att bl a fastställa nya nationella miljömål och samtidigt understryka de olika samhällssektoreernas miljöansvar. Sveriges åtaganden genom att anta handlingsprogrammet Agenda 21 vid FN:s konferens om miljö- och utveckling i Rio de Janeiro 1992 innebär att samhällsutvecklingen skall bedrivas enligt mål och riktlinjer som uppnår en hållbar utveckling genom att utrota fattigdom och undanröja hoten mot miljön. I Agendan konstateras att hoten mot miljön är alla skapade genom livsstilen hos människorna i de kulturer och nationer som prioriterar hög materiell konsumtion och därmed ställer stora krav på sådana produktionsprocesser som ger negativa effekter på miljön. Ur insikten om att det fordras ett helt nytt synsätt för att komma till rätta med miljöproblemen växte visionen om kretsloppssamhället fram, vilket 1993 resulterade i att riksdagen beslutade att miljöpolitiken skulle utgå från kretsloppsprincipen.

Länsstyrelserna i Skåne beslutade 1992 att samordna länen miljöförhållanden och utarbeta ett nytt gemensamt Miljövårdsprogram för Skåne. En central uppgift i detta arbete skulle vara att utveckla och omforma de av riksdagen fastlagda nationella miljömålen till preciserade regionala miljömål.

Miljövårdsprogrammet för Skåne omfattar dels en beskrivning av miljötillståndet i landskapet, dels själva policydokumentet med regionala mål för miljön i Skåne och åtgärder som måste vidtas för att nå målen. I följande rapporter redovisas miljötillståndet mera ingående:

*Skånes naturförutsättningar, Mark och natur, Vatten,
Luft, Kemikalier, Hälsa, Avfall och Miljöövervakning.*

Miljövårdsprogrammet för Skåne utgår från att alla i samhället måste bidra till att lösa miljöproblemen. De åtgärder som föreslås gäller såväl länsstyrelserna som andra centrala och regionala organ, kommunerna, handeln, transportsektorn, industrin, de areella näringarna och länen invånare, inte minst i egenskap av konsumenter. Detta är en av våra viktigaste men också tyngsta arbetsuppgifter. Därför måste vi alla hjälpas åt - det är bara vi själva som kan lösa våra egna problem.

Miljövårdsprogrammets regionala miljömål har fastställts av länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län i februari 1995.

Det är länsstyrelsernas ambition att Miljövårdsprogram för Skåne skall bli ett dokument som ligger till grund för samhällsutveckling och miljöförhållanden i Skånelänen. Alla skall känna sig motiverade att arbeta för att nå de mål som ställts upp.

Denna rapport utgör en av miljöförhållanden programmens underlagsrapporter avseende miljöförhållanden i Malmöhus län. Texten har skrivits av Anders Larsson, Gösta Regnell, Lennart Sorby och Lars Stenpil (Länsstyrelsen i Malmöhus län). Rapporten har redigerats av Karin Jönsson, Nina Pries, Kent Skoog och Lennart Sorby (Länsstyrelsen i Malmöhus län).

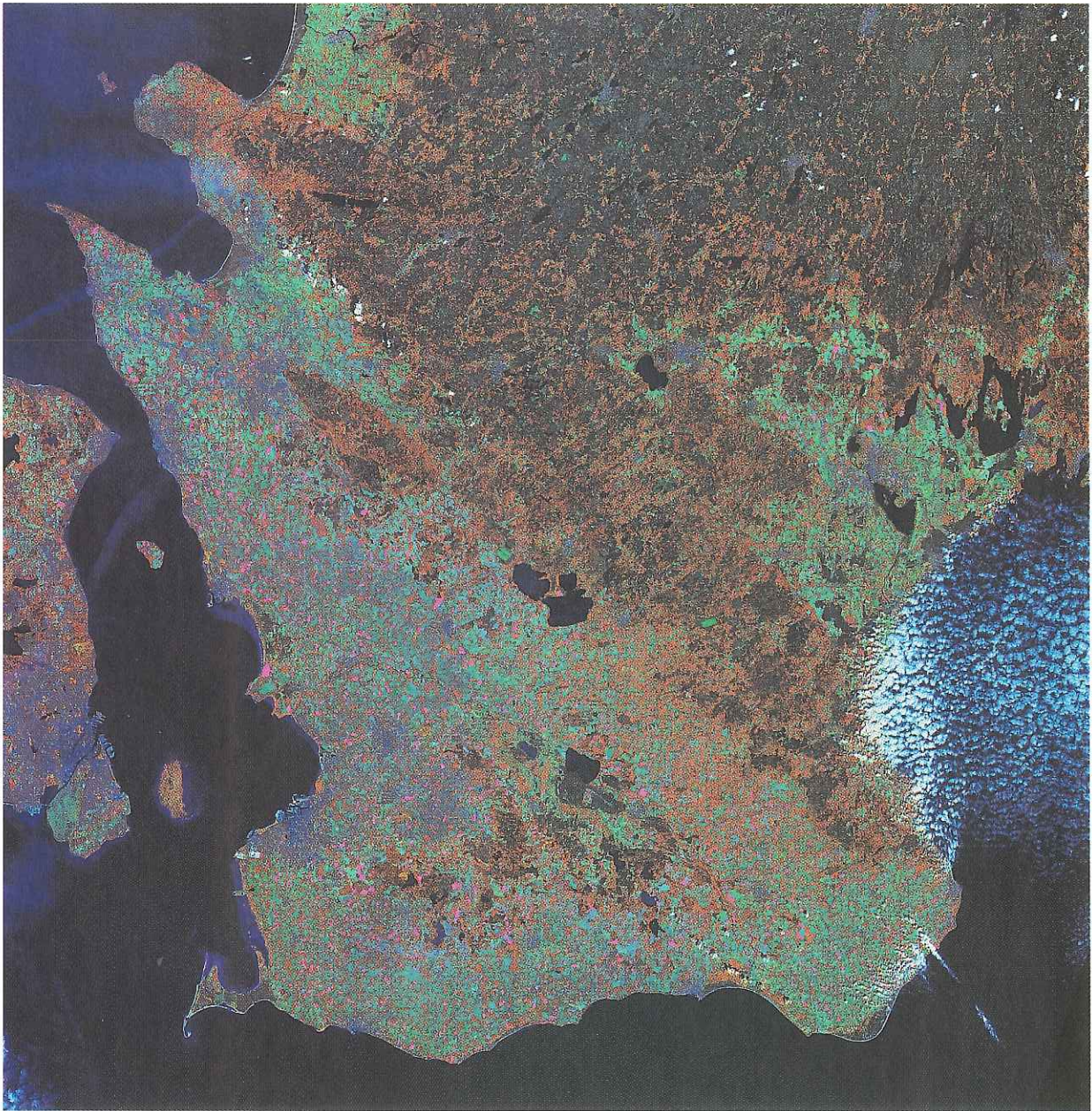

INNEHÅLL

Skånes naturförutsättningar	7
Klimat	7
Geologi	8
Naturgeografiska regioner	9
6 Sydvästra Skåne	10
7 Skånes sediment- och horstområde	10
8 Nordostskånes barrskogslandskap	10
Vegetation och flora	10
Faunan	12
Markanvändning i Malmöhus län	13
Jordbruksmark	14
Skogsmark	15
Mark för naturvård och friluftsliv	16
Tätorter	16
Sjöar och vattendrag	16
Befolkning och näringsliv i Malmöhus län	17
Historiska bygder	17
Befolkningsfördelning	18
Näringslivets struktur	18
Referenser	19

Satellitbild över Skåne

Copyright
Landsat®
©ESA/Eurimage 1988 ©SCC Satellitbild 1992

Pixelstorlek = 25,000 m
194/21 TM 880524 Band 4,5,3
8 april 1994

SKÅNES NATURFÖRUTSÄTTNINGAR

Skåne innehåller på en begränsad yta en ovanlig rikedom av naturtyper, i det närmaste allt som Sverige har att erbjuda med undantag av fjäll och alvar. Variationen och artrikedomen, den biologiska mångfalden, är större än någon annanstans i landet. Den stora variationen beror på klimatet, jordarterna, topografin och vegetationen som har samverkat till att ge synnerligen olikartade förutsättningar för människans odling och husdjur i olika delar av landskapet. Utnyttjandet har genom historien blivit därefter, vilket ytterligare förstärkt den regionala variationen. De delar av Skåne som har kalkberggrund har landets mest produktiva åkerjordar.

På en satellitbild (Fig. 1) syns det tydligt en diagonal gränslinje från nordväst till sydost genom Skåne. Den utgör den geologiska gränsen mellan Fennoskandias skogsdominerade karga urbergsområde i norr och kontinentens jordbrukspräglade slättbygder med näringsrikare jordar i söder, underlagrade av sedimentbergarter.

Samtidigt utgör Skåne en topografiskt varierad övergång mellan Sydsvenska höglandets bergkullterräng och de flacka eller småkuperade slätterna i södra Skåne, Danmark, norra Tyskland och Polen. Eftersom höglandet ligger i norr förstärker topografin den klimatiska gradienten i Skåne och skillnaderna mellan norra och södra Skåne blir stora i förhållande till avstånden.

I norra Skåne går den betydelsefulla gränsen mellan det nordeuropeiska barrskogsområdet, markerad av granens naturliga sydvästgräns, och det mellaneuropeiska lövskogsområdet.

Fig. 1. (Se föregående uppslag) Skåne med angränsande regioner. Av bilden framgår tydligt det diagonala skogsbältet längs Linderödsåsen och upp till Hallandsås (mörkbrun färg) som upptar större delen av norra Skåne. Söderåsens dominerande områden framträder som en ö i odlingsbygden (rosa, gröna, orange och blågröna) liksom de större skogsområdena kring Romeleåsen. De större sjöarna framträder som svarta områden och tätorterna är blågrå. Över Hanöbukten, delar av Österlen och Ängelholmsslätten ligger några stackmoln.

KLIMAT

Skånes läge ger ett relativt varmt klimat med milda vintrar och därmed en lång vegetationsperiod. En starkt bidragande orsak till detta är närheten till stora havsområden som bidrar till ett nederbördsöverskott i den norra och nordvästra delen av landskapet medan den södra och sydöstra delen har betydligt torrare och mer kontinentalt präglat klimat. Nederbörden i denna del är ofta mindre än den vattenmängd som skulle kunna avdunsta.

Skåne ligger inom den varmtempererade zonen med ett oceaniskt klimat som ger milda vintrar med ett obeständigt snötäcke (kallaste månaden har en medeltemperatur som är högre än eller lika med -3°C). Årsmedeltemperaturen ligger på $7 - 8^{\circ}\text{C}$ med en somarmedeltemperatur på $15 - 17^{\circ}\text{C}$.

Årsnederbörden (Fig. 2) varierar inom länet från ca 550 mm i sydväst till 700 - 800 mm uppe på Linderödsåsen och Söderåsen. Genomsnittet för Skåne uppgår till ca 650 mm.

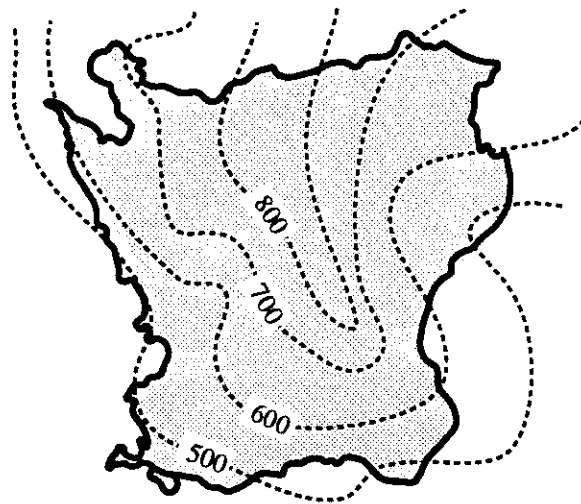

Fig. 2. Årsmedelnederbörd i Skåne.

Av stor betydelse för vegetationen är nederbörden under vegetationsperioden. Vegetationsperioden definieras som den period då lufttemperaturen är högre än $+5^{\circ}\text{C}$ (1). Detta inträffar normalt vid månadsskiftet mars/april i Skåne, något senare i de inre delarna, men avvikelser på 25-30 dagar från normalförhållandena förekommer. Nederbörden under vegetationsperioden, ca april-september,

uppgår till ca 300-350 mm. Den är ojämnt fördelad under perioden med normalt torrare vår och försommar, då 30-40 % av nederbörden faller, och fuktigare sensommar och höst.

Humiditeten, skillnaden mellan nederbördsmängd och avdunstning, under vegetationsperioden varierar från värden nära 0 i sydvästra delen av länet till omkring 150 mm uppe på Linderödsåsen och Söderåsen. Under vissa torrår faller endast omkring halva den normala nederbördsmängden under vegetationsperioden, vilket leder till att humiditeten blir mycket låg eller antar negativa värden.

GEOLOGI

Med avseende på berggrund, jordarter, landformer och klimat är Skåne ett övergångsområde mellan Skandinavien och Mellaneuropa. Längs en diagonal i nordvästlig-sydöstlig riktning från Hallandsås till Stenshuvud löper en förkastningszon där urberget är söndersplittrat och där plåtårtade urbergshorstar (urbergsåsar) som Kullaberg, Söderåsen, Linderödsåsen och Romeleåsen karakteriserar landskapet. I denna zon förekommer också rester av vulkankäglor med unga, lättvittrade och näringsrika bergarter. Slättområdena i sydväst ligger på sedimentär berggrund (Fig. 3). Under istiden maldes berggrunden sönder och blandades till olika moräntyper med varierande lerhalt och innehåll av block och stenar.

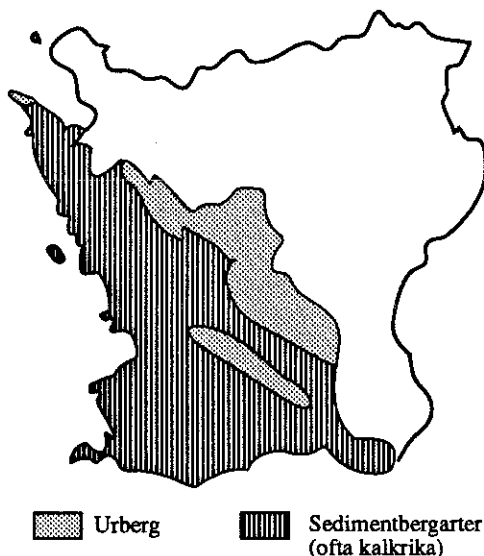

Fig. 3. De övergripande dragen i berggrundsgeologin i Malmöhus län.

De geologiska förhållandena i Skåne är mycket varierade jämfört med övriga Sveriges. Det beror bland annat på de rörelser i jordskorpan som har skett under många miljoner år och som har orsakat den omväxlande berggrundssammansättningen. Rörelserna i berggrunden har givit upphov till huvuddragen i de terrängformer som dominerar det skånska landskapet. Inlandsisens avlagringar har delvis jämnat ut landskapet men också givit upphov till nya landskapsformer, såsom backlandskapet söder om Romeleåsen, rullstensåsar och stora sand- och lerslätter.

De norra delarna av Skåne ligger på den sydliga utlöparen av den fennoskandiska urbergsskölden medan södra Skåne ligger på den europeiska sedimentberggrunden. Urberget, huvudsakligen gnejs och granit, utgör ytberggrund inte bara i de norra delarna utan även inom de skånska åsarna. Sedimentbergarterna som utgör ytberggrund under större delen av slättbygden i södra och västra Skåne samt Kristianstadsslätten, varierar för olika områden men består huvudsakligen av sandsten, skiffer och kalksten.

Jordarterna i Skåne domineras av moränjordar. I de norra delarna av Skåne och uppe på åsarna är de relativt tunna och sandiga eller siltiga, men i de södra och västra delarna är de leriga eller lerrika. De relativt stora områden i Skåne som legat under havet vid inlandsisens avsmältning har ofta lerrika jordarter. Andra områden, vid kusten eller längs isälvsstråken, består av sand- och grusjordar (Fig. 4).

De naturliga förutsättningarna är därför inte ensartade över länet utan varierar med berggrund,

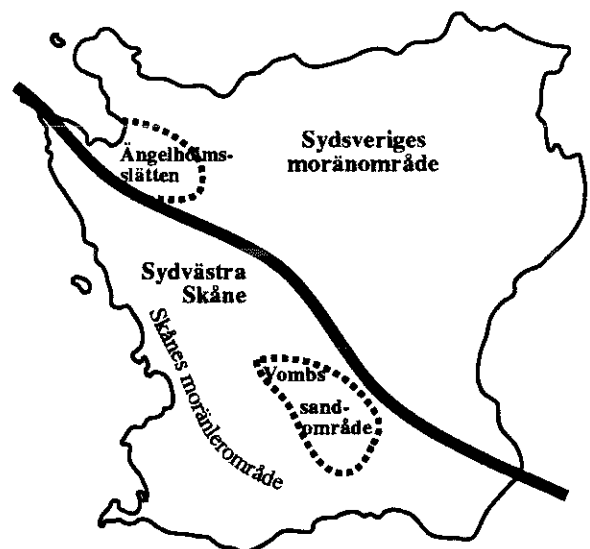

Fig. 4. Huvudindelningen av de skånska jordarterna.

jordart, jorddjup, kalkhalt, fuktighet m m. Markens ler- och kalkhalt är t ex mycket viktig för produktionen i landskapet. Ur generell miljösynpunkt har Malmöhus län markförhållanden som är förhållandevis tåliga mot föroreningar jämfört med övriga Sverige. Detta är en av anledningarna till att t ex försurningen i sjöar och vattendrag inte märks lika tydligt i Skåne som i Halland trots att nedfallet av försurande ämnen är ungefär lika stort. Variationen inom landskapet är dock sådan att det lokalt, speciellt uppe på åsarna Kullaberg, Linderödsåsen, Romeleåsen och Söderåsen, råder förhållanden som är lika känsliga för föroreningar som i övriga Sverige.

Kalkhalten är viktig för markens motståndskraft mot surt nedfall. En stor del av länet består av kalkbergarter eller kalkrika bergarter, men berggrunden bildar endast markyta på ett fåtal platser. Jordlagrens innehåll av kalk har inlandsisen tagit upp ur berggrunden. I slättbygderna är vanligtvis kalkhalten ganska hög medan åsarna ofta har låg eller nästan obefintlig kalkhalt. Det gör dessa områden särskilt känsliga för surt nedfall, ur både ett nationellt och ett europeiskt perspektiv.

På åsarna är risken för miljöpåverkan också större på grund av låg finmaterialhalt (lera och silt) i jordlagren och litet jorddjup. Jordarternas finmaterialhalt har stor betydelse för motståndskraften mot sura ämnen och transporthastigheten för vatten i jordlagren. Med hög finmaterialhalt följer oftast höga halter av basiska mineral. Finmaterialet medför långsam transporthastighet vilket ökar förutsättningarna för att föroreningar binds till andra ämnen, neutraliseras eller bryts ner. Om jorddjupet dessutom är stort finns det större förutsättningar för att föroreningar kan bromsas upp eller brytas ned innan de t ex når grundvattnet.

Ytskiktet, jordmånen, är vår viktigaste produktionsresurs i jord- och skogsbruk, men avgör till stor del också jordlagrens motståndskraft mot föroreningar. I ytskiktet sker den största nedbrytningen och neutraliseringen av föroreningar. Huvuddelen av länet har relativt stabila brunjordar, med hög lerhalt i ytlagren, vilket är bra ur miljösynvinkel. Åsarna och delar av de stora sandområdena, t ex Vombsänkan, har oftast podsoljordar med ett lägre pH och sämre neutraliseringsförmåga än brunjordarna. Med liten tillförsel av lätt nedbrytbart organiskt material till marken finns det risk för att denna utarmas och får allt sämre neutraliseringsförmåga. Tendenser till detta finns i alltför ensidigt brukad jordbruksmark och i barr-

skogsodlingar. Utarmningsrisken är störst på de svaga brunjordarna och inom podsolområdet.

Berggrunden och jordlagren innehåller också naturligt ämnen som kan ge upphov till miljöproblem, exempelvis tungmetaller och radioaktiva ämnen. Lokalt förekommer höga radonvärden kring alunskifferförekomster och i angränsande områden. Det finns områden med höga halter tungmetaller, t ex Linderödsåsen och Söderåsen, som har uppmärksamats under senare år utan att någon säker källa till förekomsterna har kunnat identifieras.

NATURGEOGRAFISKA REGIONER

Norden är indelad i olika naturgeografiska regioner enligt "Naturgeografisk regionindelning av Norden" (2). Regionindelningen grundas främst på de stora vegetationszoner som kan urskiljas. Större delen av Skåne och hela Malmöhus län tillhör det mellaneuropeiska lövskogsområdet, den nemoral vegetationszonen.

Regionerna innehåller karakteristiska naturtyper med växtgeografiska, klimatiska, geologiska och landskapsmässiga särdrag. Indelningen i regioner ger möjligheter att avgränsa områden med representativ natur sett i ett större sammanhang.

Malmöhus län berörs av tre naturgeografiska regioner (Fig. 5).

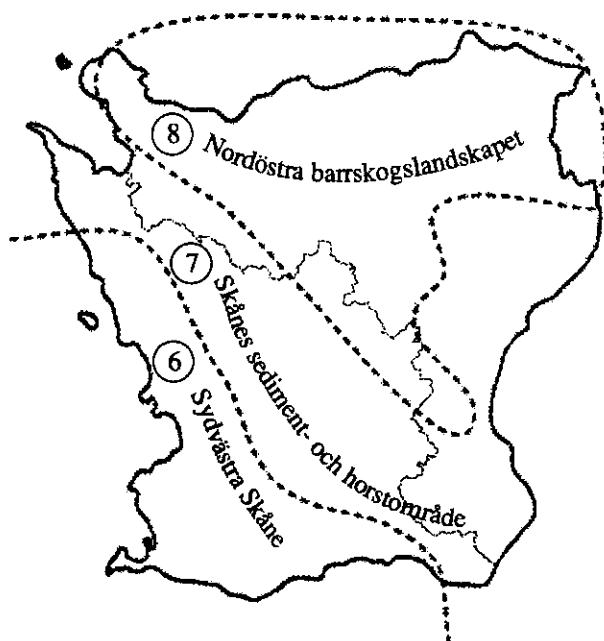

Fig. 5. Naturgeografiska regioner i Malmöhus län.

6 Sydvästra Skåne

Sydvästskaåne är en utpräglad, tämligen flack eller svagt böljande jordbruksbygd med landets i särklass bästa åkerjordar. I de östra delarna övergår slätten från ett svagt böljande landskap till ett backlandskap med en markerad topografi med större och mindre kullar (dödislandskap). De lösa jordlagren utgörs till övervägande del av block- och stenfattig lerrik morän. Såväl lerhalt som kalkhalt varierar, men de är i allmänhet höga. Moränen har en god vattenhållande förmåga. Jordlagrens mäktighet är stor i de inre delarna av området. Falsterbohalvön avviker från regionens huvuddrag och är uppbyggd av kalkfattiga marina sandavlagringar. Längs Öresundskusten, särskilt den sydligaste delen, finns strandängar som utvecklats genom långvarig kulturpåverkan och avsaknaden av landhöjning. Regionen är intensivt kulturpåverkad. Skogsarealen är mycket begränsad, men domineras av bok och alm. Vegetationsperioden är lång och humiditeten ganska låg.

7 Skånes sediment- och horstområde

Berggrunden består av kambrosiluriska eller yngre bergarter med undantag för horstarna som består av urberg. Jordarten domineras av lerrika moräner, men i Vombsänkan och längs kusterna förekommer utbredda sandområden. Kristianstadslättens sandområden är kalkrika. Moränen är huvudsakligen en lerskiffer-gnejsmorän som är relativt rik på block och större stenar. I den södra delen är landskapet flackt eller svagt böljande, medan det på Romeleåsens södra och sydvästra sluttningar är mycket kuperat. I gränsområdet mellan region 6 och 7 präglas landskapet av en topografi med stora kullformer (dödislandskap). Trots den kraftiga topografien är en stor del av marken uppodlad. I områdets nordvästra del är landskapet flackt och till övervägande del helt uppodlad. Jordarterna inom detta område domineras av leriga moräner och finkorniga marina sediment, huvudsakligen leror.

Regionen präglas av stark uppodling men med spridda skogsområden och betesmarker. På Romeleåsen, i det skånska sjölandskapet, på Kullaberg och i övergångszonen mot region 8 är skogsområdena mer sammanhängande. De naturliga skogsområdena domineras av ädellövskogar av ängstyp med bok som det vanligaste trädslaget. Granskog har delvis planterats på de forna vid-

sträckta fäladsmarkerna. I regionens sydöstra delar finns kalkrika sandgräshedar med stäppartad vegetation som innehåller östliga floraelement. Vegetationsperioden är längre än 200 dagar.

8 Nordostskånes barrskogslandskap

Berggrunden utgörs av gnejs med inslag av hyperitdiabaser. Regionen innehåller större delen av Skånes urberg som utgör landets sydligaste del av den fennoskandiska urbergsskölden. Jordarten är till övervägande del en kalkfattig urbergsmorän, rik på block och sten. I dalgångar och i övergångsområdena mot region 7 dominerar lerskiffer-gnejsmorän. Dessa partier är uppodlade, men de sammanhängande jordbruksarealerna är för skånska förhållanden relativt små.

Regionen kännetecknas av stora arealer skog, såväl lövskog, särskilt hedartade bok- och ekskogar med inslag av klibbal i fuktigare partier, som barrskog. Spontan granskog saknas dock och all barrskog är planterad. Inslaget av myrmarker är betydande, men de flesta är påverkade av dikningar och torvbrytning. Några öppna högmossar av sydvästlig typ finns ännu kvar. På gränsen till Blekinge finns stora tallmossar. Vegetationsperioden är kortare än 200 dagar.

VEGETATION OCH FLORA

Det gynnsamma klimatet, de geologiska förutsättningarna och Skånes läge som ett övergångsområde mellan Fennoskandien och den europeiska kontinenten gör att variationen i landskapet är stor och vegetationen mångformig.

De sydligaste delarna av Sverige med Skåne, delar av västkusten och sydligaste Blekinge bildar en vegetationsregion som tillhör det mellan-europeiska lövskogsområdet. Nordostgränsen för denna region sammanfaller med granens naturliga sydvästgräns. Ädellövskogar med bok och ek är karaktäristiska och finns särskilt på medelgoda till mycket goda finjordsrika marker. På fuktigare mark tillkommer även klibbal och inom de bördigare delarna av landskapet även alm och ask. Andra vanliga trädslag är avenbok, björk och lind.

Bokskogen är ett av det skånska landskapets kännemärken. Särskilt utmärkande för bokskogen är att buskskikt saknas. På näringsrik mark, där brunjordar dominerar, bl a på åsarnas sluttningar och i det sydskaånska sjölandskapet, är markvegeta-

tionen artrik och frodig. Dessa ängsbokskogar utmärks av en lågvuxen örtmatta med arter som vårlök, blåsippa, vitsippa, gulsippa, harsyra, lungört, gulplister, myskmadra, buskstjärnblomma, skogsviol och svalört samt bredbladiga gräs och halvgräs som hässlebrodd, lundslok, lundgröe, skogssvingel och skogsstarr. I slänter där grundvattenytan ligger tätt under markytan blir vegetationen än yppigare och mer högvuxen. Utmärkande för sådana partier är framförallt skogsbingel, tandrot, såriläka, kirskål, lundelm och långsvingel. I särskilt fuktiga lägen, där även inslag av ask och alm förekommer, kan ramslök och vitskråp bli nästan helt dominerande.

På mer näringsfattig mark, där podsoljorjordar dominerar, bl a på Linderödsåsen, Söderåsen och i norra Skåne, är markvegetationen mer torftig. Vanliga arter är kruståtel, vitsippa, skogsstjärna, ekorrbär och blåbär. På många områden finns en tjock lövförmå och här saknas i allmänhet markvegetation helt. Dessa hedbokskogar har vanligen uppkommit på tidigare betade utmarker.

I fuktiga ädellövskogar som inte domineras av bok är vegetationen oftast mycket frodig och med ett välutvecklat buskskikt med arter som bl a olvon, benved, hassel, måbär och hagtorn. Markvegetationen utgörs av högvuxna arter som bl a älgört, brännässla, hässleklocka, ormbär och kärrfibbla.

Ekskogar förekommer i såväl ängsartade som hedbetonade typer. Ek-avenbokskog med hassel, blåsippa, vitsippa, vårärt och liljekonvalj finns på mer näringsrik mark. På magrare mark i Nordskåne och längs kusten finns mer hedartade typer med bl a kruståtel, vårfryle, ängskovall och blåbär. På Kullaberg, vid Stenshuvud och vid Sandhammaren uppträder låg- och krokvuxna ängsartade ekkrattskogar som är rika på murgröna och kaprifol.

Gemensamt för ädellövskogar är att de utmärks av en sk aspektväxling i vegetationen. Denna tar sig uttryck i en överväldigande, tättslutande matta av vårblostande växter innan trädens lövverk utvecklats. Efter hand som lövverket tättnar blir ljusförhållandena sämre för markvegetationen, som då övergår i en mer enhetlig grön bladmassa vilken successivt försvinner under sommaren.

Sumpskogar med dominans av klibbal och inslag av björk förekommer i områden med långsam dränering. I terrängsvackor med mer stillastående vatten utbildas alkärr. Dessa kan ha en mer eller mindre välutvecklad rotsockelbildning.

Naturliga barrskogar med gran och tall förekommer bara i den norra och nordöstra delen av Skåne. Övriga barrskogar på åsarna och längs kusterna är till övervägande del planterade under de senaste hundra åren. I dessa barrträdsodlingar står träden ofta tätt. Markvegetation saknas eller är svagt utbildad, åtminstone i unga och medelålders bestånd. I de naturliga barrskogarna täcker mossor, bärris, lågvuxna örter och gräs marken. På större sandfält bl a vid Vombsjön, söder om Åhus, kring Sandhammaren, på Falsterbohalvön och vid Järavallen och Ängelholm har tall planterats för att förhindra sandflykt.

Det nuvarande odlingslandskapets vegetations-typer utgörs av olika foderproducerande ängs- och hagmarker. Formvariationen är stor beroende på hävdform, intensitet och det historiska markutnyttjandet. De gamla inägomarkernas fastmarksängar är numer så gott som helt borta, medan fukt- och våtmarksängar fortfarande nyttjas för slätter längs en del sjöstränder (mader) och vattendrag, bl a längs Helge å, Rönne å och Klingavälsån. De flesta ängsmarker brukas oftast bara som betesmarker. Hagmarker, som kan vara såväl öppna som trädbevuxna, är hägnade och betade inägomarker. Trädskiktet i hagmarkerna kan variera med avseende på såväl täthet som artsammansättning. Markvegetationen (grässvålen) är ofta artrik, men också beroende av hur mycket ljus som når marken genom trädkronorna. Har hagmarken gödslats med konstgödsel har artrikedomen minskat avsevärt till förmån för endast ett fåtal gräs och örter.

Vid sidan av hagmarkerna finns gamla utmarker som ännu nyttjas som betesmarker. Utmarkerna har varit allmänningar som brukats som betesmarker, men där träd och buskar också använts för vedfång, till stängselmaterial och som byggnadsvirke. På flera platser i de norra och nordöstra delarna finns fortfarande rester av gamla tjärdalar. De för Skåne karakteristiska enefäladerna har uppkommit genom överexploatering av utmarksskogar. Vegetationen domineras av gräs- och rishedar med ett ofta välutvecklat buskskikt med en. På mer näringsrik mark kan buskskiktet även utgöras av hagtorn och slån. Betade utmarksskogar förekommer endast i ringa omfattning.

Ljunghedar, som också är gamla utmarker, förekommer främst i nordväst på Hallandsås samt fläckvis på Söderåsen och Linderödsåsen. De kan också förekomma som fragment på gamla excercisplatser, bl a vid Revingehed.

Den skånska myrvegetationen utgörs av mossar och kärr. Kärren kan grupperas i en serie från mycket näringsfattiga till mycket näringsrika, men också i en serie från kalkfattiga till kalkrika. De näringsfattiga och kalkfattiga betecknas fattigkärr. De kännetecknas främst av olika starrarter som t ex trådstarr och flaskstarr samt tuvull, ängsull och kråklöver. I den norra och nordvästra delen av Skåne uppträder även myrlilja. Mer näringsrika, men inte nödvändigtvis kalkrika kärr betecknas rikkärr. I dessa är artrikedomen stor och med flera ovanliga växtarter. Till dessa hör bl a majviva, kärrsälting, loppstarr, knaggelstarr, slätterblomma, stor käringtand, tätört, rosmarinvide och kärrfibbla samt många orkidéer. I Skånes kalkområden uppträder, särskilt i anslutning till källsprång eller framsipprande grundvatten, extremrikkärr. Speciella arter i dessa är trubbtåg, blåttåg, axag, näbbstarr, majnycklar, kärrknipprot och kärrjohannesört. Mossvegetationen i såväl rikkärr som extremrikkärr är mycket särpräglad med många sällsynta arter.

Mossarna i Skåne är i princip utformade som koncentriskt välvda mossar med ett skoglöst mosseplan och en omgivande kantskog med björk. De är främst uppbyggda av olika vitmossor och tuvull samt risväxter som ljung, klockljung, kråkbär och tranbär. Mosseplanet karaktäriseras av omväxlingen mellan tuvor och höljor. Denna typ av mossar är karakteristiska för Skåne, de danska öarna och Mellaneuropa, men saknas i övrigt. De största och ännu relativt måttligt påverkade mossarna av sådan sydvästlig typ är Traneröds mosse och Fjällmossen. I norra Skåne förekommer mossar av den typ som är karakteristiska längre upp i landet och som istället för den omgivande björkskogen har ett öppet laggkärr med fattigkärrvegetation. I nordöstra Skåne finns exempel på mossar som är helt tallbevuxna och som representerar en kontinental, östlig typ. Odon och skvattaram är typiska risväxter i denna mossetyp.

Märgelgravar är ett annat karakteristiskt inslag i landskapsbilden, särskilt i de uppodlade slättbygderna. Märgelgravar har uppkommit genom utgrävning av kalkrikt jordmaterial som använts för att öka åkermarkens avkastningsförmåga. De utgrävda hålen finns ofta kvar och har i de flesta fall vattenfylts. De har på så sätt givit upphov till mångskiftande småbiotoper i det annars biologiskt ensartade åkerlandskapet. Märgelgravarna har sin huvudförekomst i Skåne och södra Halland.

Inom Skåne finns även en skiljelinje mellan växtarter med en huvudutbredning öster eller väster om Sverige. Landskapet har under lång tid varit kulturpåverkat vilket skapat mer eller mindre trädlösa vegetationstyper såsom strandängar, fäladsmarker och ljunghedar. Många växtarter med sydlig och sydvästlig utbredning förekommer, t ex avenbok och borsttåtel. Utpräglat västlig utbredning har t ex klockljung. Ovanliga sydostliga arter förekommer på sandfälten i östra Skåne, bl a tofsäxing och sandliljor. Naturen och vegetations-typerna i Skåne har ofta mera anknytning till kontinenten än till övriga Sverige.

FAUNAN

Vegetationens speciella sammansättning tillsammans med klimatet skapar förutsättningar för en både artrik och unik fauna i ett nationellt perspektiv. Insekter, snäckor och många andra djurgrupper är ofta beroende av enskilda, specifika växtarter, som bara förekommer i Skåne. Andra djurarter kräver sådana klimat- och vegetationsförhållanden som bara existerar här. Hit hör bl a de flesta av vårt lands groddjur. Sju av landets tio groddarter har sin huvudutbredning inom Skåne och flertalet kan hänföras till kategorin sällsynta djur. Insektsfaunan är mycket artrik.

Skånes artrika djurvärld har dock successivt utarmats allteftersom landskapet odlats upp, dikats ut, urbaniserats och förtätats infrastrukturmässigt. Det är sannolikt det artrikaste i landet genom att många nya djurarter i sen tid invandrat söderifrån, t ex trollfladdermus, pungmes och skäggmes. Inplanterade arter som hare, kanin, dovhjort och fasan förekommer i rikliga bestånd. Arter med ursprunglig förekomst endast i Skåne, men som nu finns i stora delar av Sverige, är bl a rådjur och kronhjort.

Många fågelarter är starkt knutna till den odlade bygden. Sådana karaktärsarter för Skåne är t ex råka, glada och kornsparv. Som rast- och övervintringsområde är Skåne av stor betydelse för rovfåglar som havsörn, kungsörn, ormvråk, svanar, änder och gäss, särskilt sädgås och kanadagås. Många av landskapets fågelarter har en utpräglat sydlig eller sydöstlig huvudutbredning. Till dessa arter hör bl a kärrsångare och sommargylling. Flera arter är sällsynta.

MARKANVÄNDNING I MALMÖHUS LÄN

Markanvändningen i Malmöhus län har förändrats dramatiskt, framför allt från 1800-talet och framåt. Åkermarken expanderade starkt som en följd av skiftesreformerna i början av 1800-talet (Fig. 6). Åkerexpansionen skedde genom torrläggning och/eller uppodling av mer eller mindre fuktiga ängs- och hagmarker.

Landskapet ändrade därmed succesivt karaktär under 1800-talet. Under 1900-talets senare hälft har landskapet återigen genomgått stora förändringar, bl a genom de strukturförändringar inom jordbruket som medfört att vegetationsridåer med buskar och träd, pilevallar och jordvallar, stenmurar och småvatten försvunnit i snabb takt. De växter och djur som lever i dessa biotoper har minskat påtagligt. Åkermarken omfattar idag ca 2/3 av länets totala areal.

Som framgår av figur 6 är det endast små rester av naturbetesmarkerna som återstår. Före 1900-talet hämtades vinterfodret till djuren från ängarna (slätterängar), medan djuren sommardag gick på bete på utmarken (naturbetesmarkerna). Under

1900-talet har många betesmarker gödslats, vilket inneburit att artrikedomen och därmed naturvärdena gått förlorade, samtidigt som gräsen gynnats. Slätterängarna är nästan helt försvunna sedan några tiotal år, bara några få blomsterängar finns fortfarande kvar i reservat som minnen av en svunnen tid.

Även våtmarkerna har minskat kraftigt i landskapet. Våtmarkernas tillbakagång i Kävlingeåns avrinningsområde mellan 1815 och 1950 kan tjäna som exempel på den torrläggning av landskapet som skedde kring våra vattendrag (Fig. 7). Det illustrerar också hur stora arealer mark som rörlagts och varifrån ett näringsrikt vatten idag förs direkt ut i vattendragen för vidare transport till våra kustvatten. Bristen på våtmarker, som renar vattnet från kväve och andra näringsämnen, resulterar i ett överskott av näringsämnen i våra kustvatten. Algblomning, syrebrist, svavelvätebildning och döda bottnar i våra känsligaste kustområden får härigenom sin förklaring.

Vad gäller skogen är det framför allt under 1900-talet som den mer och mer omvandlats till ren produktionsskog, bl a genom plantering av gran inom stora arealer. Lövskogen och särskilt ädellövskogen har stor betydelse för landskapsbildningen, flora och fauna.

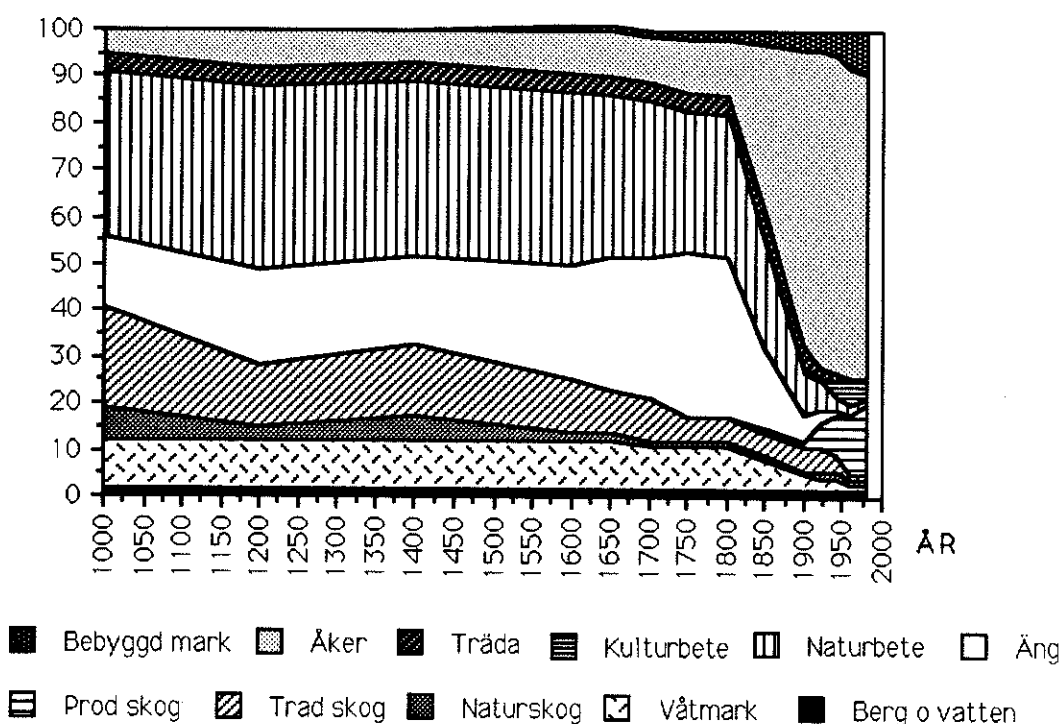

Fig. 6. Markanvändningen i Malmöhus län under ca tusen år (efter Emanuelsson, SNV rapport 4137).

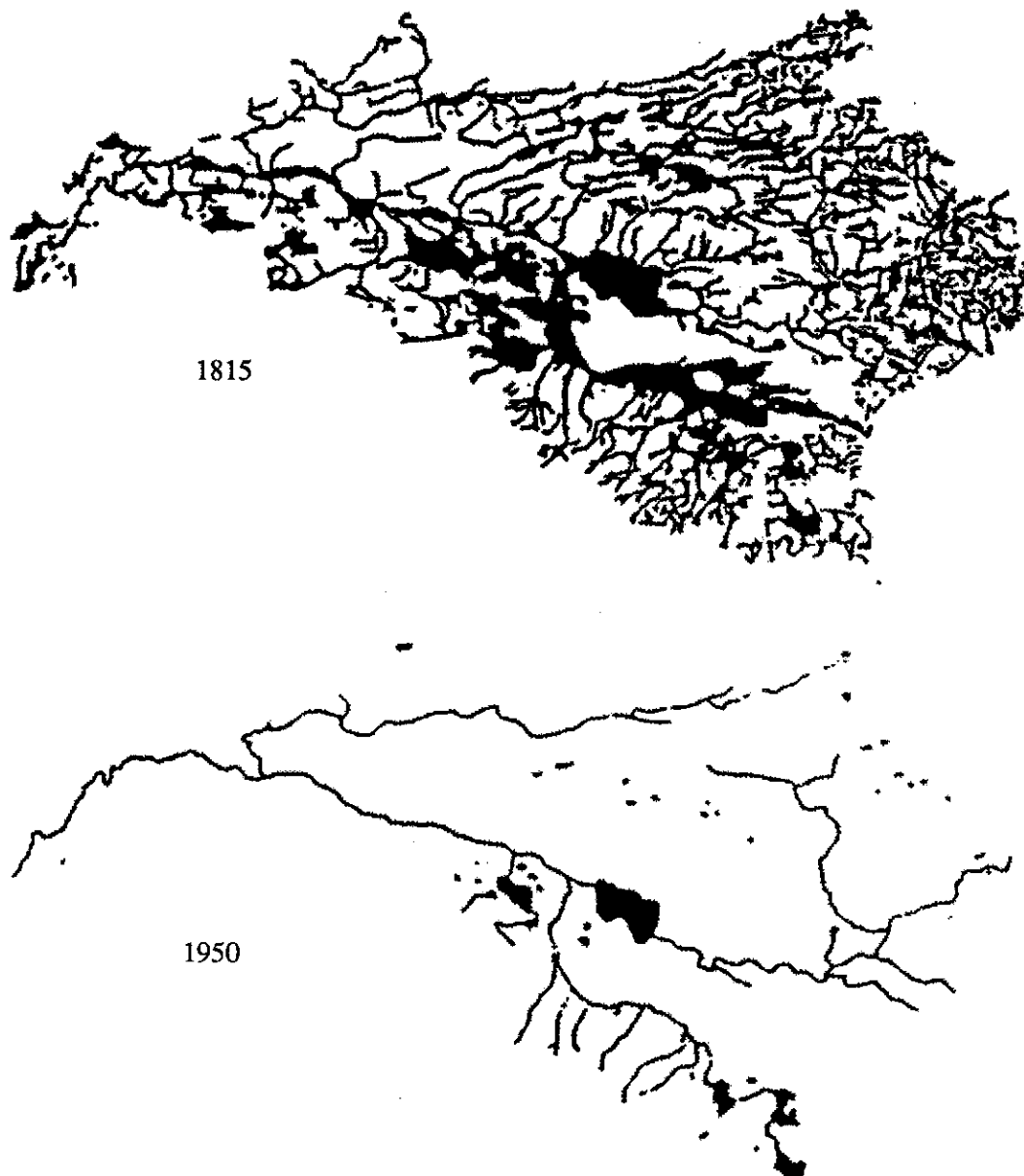

Fig. 7. Mellan 1815 och 1950 minskade våtmarksförekomsterna i Kävlingeåns vattensystem till följd av utdikning, från 356 km² till 41 km².

Jordbruksmark

Av Sveriges landareal är ca 9% åker. Enligt lantbruksregistret (gårdar >2 ha) hade Malmöhus län 1992 ca 298 000 ha åkermark, vilket motsvarar 10,7 % av landets åkerareal. Uppodlingsgraden är 60% och därmed inte långt efter Danmarks (70%). Av länets åkerareal tillhörde 97% företag med mer än 2 ha åker. Arealen betesmark var ca 33 000 ha och skogsarealen ca 80 000 ha. Ungefär 18% av skogsarealen tillhörde jordbruksföretag och var alltså kombinerad med jordbruk. Malmöhus län

hade knappt 6% av landets betesmark och 3,5% av skogen.

Inom jordbruksstatistiken har Sverige delats upp i olika produktionsområden. I Malmöhus län återfinns tre av dessa nämligen Götalands södra slättbygder, Götalands södra mellanbygder och Götalands södra skogsbygder. Slättbygden domineras av åkermark och inslag av skog saknas. I mellanbygden dominerar åkermarken med ganska stora inslag av skog och träridåer. I skogsbygden dominerar skogen med endast mindre områden åker- eller betesmark.

I Malmöhus län är skillnaden mellan jordbruket i slättbygd och mellanbygd förhållandevis liten. Animalieproduktion och medelstora brukningsenheter dominerar mellanbygden. I slättbygden dominerar kreaturslösa jordbruksföretag med en åkerareal som överstiger länsgenomsnittet.

Mer än hälften av länets jordbruksföretag har mindre än 30 ha åker. Mer än två tredjedelar av länets åkerareal ligger på jordbruksföretag med mer än 50 ha åker. Knappt hälften av alla jordbruksföretag är helt ägda av brukaren. Resterande företag är helt eller delvis arrenderade.

Andelen sysselsatta i jordbruket är omkring 3% i Malmöhus län liksom genomsnittet för hela riket. Undersökningar visar att en allt större andel lantbrukare numera har ett heltidsarbete vid sidan av jordbruket. Flertalet jordbrukare med mjölkproduktion har inte någon annan sysselsättning utanför jordbruksföretaget.

Under perioden 1987-1990 hade svensk spannmålshandel ett särskilt program som syftade till att minska spannmålsproduktionen genom att lägga åkermark i träda (Omställning -90). Under 1990 lades 21 500 ha åker i träda inom ramen för detta omställningsprogram. Denna areal användes i huvudsak som helträda eller vall. En mindre del skogsplanterades. Genom det omställningsprogram som nu genomförs inom ramen för den nya livsmedelspolitiken (Prop. 1989/90:146) strävar man efter att varaktigt ta åker ur produktion. I länet hade i februari 1994 omställningsstöd betalats ut för ca 27 700 ha till en kostnad av 270 miljoner kronor. 56 miljoner kronor har betalats ut i anläggningsstöd för omföring av ca 5 000 ha åkermark till huvudsakligen lövskog, men även till energiskog och våtmarker.

Sockerbeter, oljeväxter och brödsäd är stora produkter i Malmöhus län. Halva länets åkerareal täcks av spannmål. Sedan flera år tillbaka har svenskt jordbruk dragits med ett betydande spannmålsöverskott.

I Malmöhus län förekommer en stor fläskproduktion. Nära 20 % av landets svin finns i länet. I Hörby och Sjöbo kommuner är djurtätheten mycket stor. Större delen av länets mjölkproduktion sker i dessa två kommuner. Inom ramen för jordbrukets omställning väntas köttjursuppfödningen öka i länet medan antalet kor för mjölkproduktion kommer att minska.

Den stora osäkerheten om kommuner och andra större energianvändare långsiktigt är intresserade av biobränslen utgör i dagsläget det största hindret

för etablering av energiodlingar. Jordbruket kan producera energiråvaror i form av halm, energiskogsflis, biogas och drivmedel. Halmen utnyttjas i liten omfattning i Malmöhus län för energiändamål genom eldning i gårdspannor samt i Svalövs värmeverk (effekt 5 MW, förbrukning 6 000 ton halm per år). Övriga energikällor utnyttjas i stort sätt bara i försöksskala eller på mindre gårdsanläggningar. Energiproduktionen på landsbygden är beroende av att det kan skapas en marknad för biobränsle.

Skogsmark

Skåne är till cirka 1/3 täckt av skog (56% i riket). I Kristianstads län är det nästan 50% av ytan som täcks av skog, i Malmöhus län endast drygt 15%. Landskapets läge i det mellaneuropeiska lövskogsområdet gör sig tydligt märkbart genom andelen lövskog, i synnerhet bok- och ekskog (Fig. 8).

Gränen är det dominerande trädslaget och följs närmast av boken som finns på 18 % av länets skogsareal. De olika skogsbildande lövträdsarterna utgör tillsammans ungefär 40 % av skogsarealen. Totalt finns idag 82 000 hektar skogsmark, vilket motsvarar drygt 15 % av länets areal.

Ädellövskogen är gammal. I Kristianstads län är endast 19% av arealen under 60 år, i Malmöhus län, där mera bok föryngrats, 36% (5).

	barrskog			lövskog			
	Tall	Gran	Σ	Bok	Ek	Övr löv	Σ
Kristianstads län	15	47	62	14	5	18	37
Malmöhus län	4	33	37	28	8	26	62
Götaland	30	50	80	2	3	14	19
Riket	38	45	83	1	1	14	15

Fig. 8. Virkesförrådets fördelning (%). Uppgifter från Riksskogstaxeringen 1986-90.

Skogsmarkens bonitet (produktionsförmåga) är på grund av markförhållandena och klimatet bäst i Sydsverige. Endast i Skåne ligger produktionsförmågan över 10 m³ skog/ha och år, i Malmöhus län t o m över 11 m³ (6).

Skogsbruket har en naturlig roll i den regionala utvecklingen eftersom produktionen är arealbunden. Den har stor betydelse för sysselsättningen i glesbygder samtidigt som skogsbruket är beroende av en väl utspridd bosättning och service.

Efterfrågan på skogsprodukter ökar i Europa. Skåne har en fördel av att ligga nära denna marknad. Vid övergripande planering för markanvänd-

ning och övrig samhällsplanering, måste därför skogsbrukets betydelse som näring och råvaruproducent beaktas.

Mark för naturvård och friluftsliv

Allemansrättslig mark är i princip mark som kan beträdas utan att grödan riskerar att ta skada eller att markägaren på något sätt störs. Generellt betraktas all skogsmark och gräsbevuxen mark samt stränder som tillgänglig mark för det rörliga friluftslivet. I realiteten har Malmöhus län mycket begränsade områden, några procent, som är attraktiva för det rörliga friluftslivet när områden med åkrar och planteringar undantas. Samtidigt har Malmöhus län ett stort antal områden med höga naturvärden och områden som är attraktiva för det rörliga friluftslivet. Det kan bl a utläsas ur de områden som har klassificerats som av riksintresse för naturvärden (42 st) och för friluftslivet (8 st).

De mest skyddsvärda områdena ges lagligt skydd för sin särart i form av nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller djurskyddsområde. Figur 9 visar hur mycket skyddad natur det finns i Skåne.

Nationalparker ägs av staten och har i regel ett tämligen totalt skydd mot andra ingrepp än allmänhetens slitage.

Naturreservat kan vara belägna på statlig, kommunal eller privat mark. Bestämmelserna kan innebära inskränkningar för markägaren men också i allemansrätten. Innebörden varierar från reservat till reservat beroende på syftet med skyddet.

Naturvårdsområde kan likställas med naturreservat, men bestämmelserna får inte innebära att markägarens pågående markanvändning avsevärt försvåras.

Djurskyddsområden (fågelskyddsområden, sälkyddsområden etc) innebär i huvudsak en inskränkning i allemansrätten, jakt- och/eller fiskerätten. Bestämmelser som tryggar biotopens fortbestånd kan däremot inte utfärdas.

Tätorter

Tätorternas areal i Malmöhus län uppgår till nästan 7 % av landarealen. Störst andel tätortsyta har sydvästra Skåne (11 %) och Malmö kommun (48 %) medan den minsta tätortsarealen finns i Mellanskåne och sydöstra Skåne (ca 2,5 %) och i Hörby kommun (1 %). Mellan 1970 och 1980

	L län	M län
Nationalparker		
antal	1	1
areal (ha)	302	37
därav land (%)	80	100
Naturreservat		
antal	41	95
areal (ha)	5713	53480
därav land (%)	96	18
Naturvårdsområden		
antal	2	3
areal (ha)	288	5163
därav land (%)	100	96
Djurskyddsområden		
antal	59	3
areal (ha)	8647	622
därav land (%)	14	99
TOTALT		
antal objekt	103	102
areal (ha)	15051	18131
därav land (%)	48	67
Naturminnen (med obetydlig areal)		
antal	27	24

Fig. 9. Skyddad natur i de båda länen i Skåne. Uppgifterna är hämtade ur naturvårdsregistret 30 juni 1993 (7).

ökade tätortsarealen med 26 % i Malmöhus län medan ökningen mellan 1980 och 1990 var 6 %.

Sjöar och vattendrag

Länets yta, 4 938 km², avvattnas till Öresund (60 %), Skälderviken (22 %) och Östersjön (18 %). Det sker via ca 40 st stora och små vattendrag. De nio största vattendragen avvattnar ca 75 % av länets yta.

Det finns 11 sjöar i Malmöhus län med en areal över 100 ha och 30 sjöar med en areal över 10 ha. Dessutom finns det ett stort (men okänt) antal småvatten, dödisgröpar, mangelgravar, dammar m m, som håller vatten året om. De utgör viktiga refugier i landskapet men har under de senaste decennierna reducerats påtagligt. De senaste åren har det emellertid skapats flera nya dammar för bevattning, kräftodling eller kvävereduktion. (Se i övrigt underlagsrapporten VATTEN.)

BEFOLKNING OCH NÄRINGS-LIV I MALMÖHUS LÄN

Historiska bygder

Den förhistoriska bygden är tydligast avläsbar i slättlandet, som följer kusten i ett 2-3 mil brett stråk. Ett mycket stort antal av de skånska formlämningarnas synliga delar har odlats bort under århundradenas lopp genom jordbruksdriften och ligger nu till största delen dolda under markytan.

Odlingslandskapet har en mycket stor variation. Det beror i huvudsak på geologiska förhållanden som har styrt människors fördelning och försörjningssätt i landskapet alltsedan de första jägarnas tid. Den mänskliga aktiviteten har ytterligare förstärkt skillnaderna mellan de olika regionerna, framför allt när djurhållning och odling efterhand ökade i betydelse.

Jordarterna har spelat en viktig roll. Fastmarksjordarna som bildar underlag för slättjordbruket domineras av lerjordar. De utpräglade lerslätterna utmärks av en lång kontinuitet som intensivt utnyttjade centralbygder. Stora sammanhängande skogar har i princip inte förekommit där sedan landskapet öppnades under bronsåldern. Odlingslandskapets kontaktzon mot havet med öppna havsstrandängar eller dyner har på många håll bevarats till idag och tillhör landskapets viktigaste marker för både markhistoria, flora, fågelliv och för friluftslivet. Längs vattendrag och fuktstråk har däremot fuktlovsskogar varit ett viktigt inslag fram till skogsbristen under 1700-1800-talet. Det öppna landskapets karaktär av nästan kreaturslös helåkersbygd är en ganska ny företeelse - det traditionella var att stora ytor nyttjades som ängsmark, antingen permanent eller i tresådesrotation.

Bybildningen började kring år 1000, då man räknar med att det rörliga jordbruket övergår till fasta åkrar. Till medeltidens landskapsbild hör också kyrkorna, vars mäktiga murar restes till imponerande höjd över slättbyarnas låga, lerklädnade byggnader under loppet av 1100- och 1200-talen.

Odlingslandskapet i resten av länet är komplext, såväl till sin historia som till utformningen idag. Horstarna har varit marginalbygder, genom tiderna extensivt utnyttjade för bete på fälader. Byarna låg oftast runt horstarna; uppe på dem var bebyggelsen sparsam, ofta sent etablerade ensamgårdar. Under

1600-talet var horstarna ännu i stort bokskogsbeklädda med ganska betydande inslag av myrmarker, men från 1700-talet medförde ved- och virkesbehovet att skogarna höggs ner i större omfattning och gav ett allt öppnare landskap, särskilt på den sydligast belägna Romeleåsen.

Horstarnas sluttningszoner med goda markförhållanden visar ännu många exempel på intressanta rikare skogspartier och fodermarker, där ägoförhållandena med många stora gods både bidragit till att konservera markanvändningen och till att radikalt förändra den. Slättområdena mellan horstarna ansluter till sin karaktär till sydvästra Skåne, men vattendragen är på den större topografiska variationen mera markerade inslag i landskapet.

Ingen annanstans i Skåne märks 1700- och 1800-talens bebyggelse och markanvändning så tydligt som i skogs- och risbygden. Dessa bygder var glest befolkade under förhistorisk tid. De vanligaste förhistoriska formlämningarna är gravanläggningar av olika slag. Lövskog täckte större delen av landskapet.

Under medeltiden koloniserades skogsbygden av bofasta bönder som byggde ensamgårdar. En del av dessa utvecklades senare till bybildningar. Stenvalvsbroar byggdes och milstolpar restes efterhand. Hopplockade stenhögar, odlingsrösen, förekommer allmänt i skogarna och kan vara spår av ett forntida vandrande åkerbruk men de vittnar oftast om 1800-talets nyodlingar.

I Skåne ligger slotten och herrgårdarna tätast i Sverige. Många ligger i gränslandet mellan slättbygden och skogs- och risbygd i anslutning till den gamla samfällda marken. En del slott har medeltida anor, men det stora flertalet uppfördes under 1500- och 1600-talen. Många har byggts om i efterföljande seklers tidsanda. I godsmiljöerna ingår oftast stora ekonomibyggnader, stall, smedjor, brännerier och mejerier, arrendegårdar, statarlängor, jägarehus och fiskarehus. Självhushållningens upphörande och ändrade driftsformer har gjort åtskilliga av dessa byggnader överflödiga.

Fram till omkring 1800 utvecklades det agrara landskapet i relativt långsam och jämn takt. Enskiftet och laga skiftet, jordbrukstekniska nyheter och den begynnande industrialiseringen medförde sedan radikala förändringar. Gårdarna flyttades ut från byarna till sina nuvarande platser på de förr bebyggelsefria markerna. Genom stora dikningsföretag torrlades marken, åkerarealen ökade. Ett helt nytt vägsystem anlades, som fortfa-

rande är avläsbart utmed de raka skiftesgränserna. Pilar planterades för att ge lä och bränsle, mägerl spreds för att förbättra jorden. Väderkvarnar uppfördes som en följd av ökad spannmålsproduktion.

Järnvägsnätet började byggas vid 1800-talets mitt. Stationerna uppfördes utanför de gamla byarna och gav upphov till nya samhällsbyggnader. Detta är en av de mest genomgripande förändringarna på landsbygden sedan byarna sprängdes i samband med skiftena.

Äldre tiders bebyggelse och markanvändning kan ännu upplevas genom enefälader, hagar, slåttermarker, små oregelbundna åkrar, hägnader, odlingsrösen, kvarnrester, brydestugor och torpgrunder. De många stengärdesgårdarna ger också en bild av uråldriga gränsindelningar - by, socken- och häradsgränser. Landskapet förvandlas nu märkbart. Resterna av de gamla odlingsmönstren håller på att försvinna där modern jord- och skogsbruksteknik går fram. Skogsplanteringar erövrar ångar och hagar och nya vägar delar landskapet. Bygden kan leva upp på somrarna, när stadsborna flyttar in i fritidsbyar och sommartorp.

Befolkningsfördelning

Malmöhus län är för svenska förhållanden tätbefolkat. I länet uppgår antalet invånare till 158 personer/km² medan genomsnittet i Sverige är 21 personer/km² (3). Befolkningen är starkt koncentrerad till de sydvästra och västra delarna av länet där de stora tätorterna Malmö, Lund och Helsingborg är belägna. De inre och sydöstra delarna av länet är däremot mer glest befolkade. Endast 7 % av befolkningen bor i sydöstra Skåne och en lika stor andel i Mellanskåne.

Folkmängden i Malmöhus län uppgår idag till över 800 000 personer. Den befolkningsökning som Malmöhus län har haft under hela 1980-talet är till övervägande del en följd av en stor inflyttning. Sedan 1988 har länet haft den största inrikes nettointflyttningen i riket. Malmöhus län skiljer sig därmed klart från de två andra storstadslänen, Stockholms samt Göteborgs- och Bohus län, där utflyttningen till andra delar av landet varit större än inflyttningen.

Befolkningen ökade under 1993 i alla kommuner utom Bjuv, Burlöv, Höganäs, Höör, Skurup och Svalöv. Lund hade den största befolkningsökningen. Länets inre och sydöstra delar hade under

några år i mitten av 1980-talet en svag befolkningsutveckling.

Antalet tätorter i Malmöhus län (>200 invånare) uppgick 1990 till 135 st. De flesta, 67%, har mindre än 2 000 invånare. De medelstora tätorterna, 2-10 000 invånare, utgör 28% av tätorterna, medan städerna, >10 000 invånare, utgör 5% av antalet tätorter. De allra minsta tätorterna med mindre än 500 invånare har minskat under den senaste 20 årsperioden medan de medelstora tätorterna, framför allt de som har 5 000-10 000 invånare, har ökat markant under samma period.

Befolkningsfördelningen mellan tätorterna visar att ca 60% av befolkningen bor i tätorter med > 20 000 invånare. Mindre än 10% av befolkningen bor i tätorter med < 2 000 invånare.

Näringslivets struktur

En stor del av näringslivet i Malmöhus län bygger av tradition på den goda jorden och de råvaror som denna ger. Stora industribranscher i länet är bl a livsmedelsindustrin, förpackningsindustrin och verkstadsindustrin. Det geografiska läget ger grunden för en annan stor näring i regionen, transporter och kommunikationer. En stor del av det svenska godsflödet och persontransporterna till och från andra länder går via Malmöhus län.

I nordvästra Skåne är livsmedelsindustrin, den kemiska industrin, byggnadsindustrin, verkstadsindustrin, den grafiska industrin samt transportnäringsen några av de stora branscherna. En tredjedel av produktionen inom den svenska trädgårdsnäringsen kommer från nordvästra Skåne. Den totala sysselsättningen i de fem nordvästra kommunerna i Malmöhus län uppgick till ca 99 000 personer 1990.

I sydvästra Skåne är livsmedelsindustrin, förpackningsindustrin, maskinindustrin, gummivaruindustrin och varuhandeln stora näringsgrenar. Hamnarna i Trelleborg och Malmö med dess färjeförbindelser till Danmark och Tyskland ger också sin prägel på det sydvästska näringslivet. Malmö/Lundregionen är vidare regionalt centrum för södra Sverige inom många områden som utbildning, sjukvård, offentlig administration och kultur. Sysselsättningen i de nio sydvästskånska kommunerna uppgick till 254 000 personer 1990.

Stora näringsgrenar i Mellanskåne är jordbruket, livsmedelsindustrin, maskinindustrin och turismen. På senare år har allt fler småföretag inom framtids-

branscher som t ex medicinsk teknologi startat i Mellanskåne. Total sysselsättning i Mellanskåne var 1990 ca 23 000 personer.

Basen i sydöstra Skånes näringsliv är jordbruk och trädgårdsnäring men även förädling och förpackning av livsmedelsprodukter. Turism är en annan betydelsefull näring i regionen. Sammanlagt uppgick den totala sysselsättningen 1990 till ca 23 000 personer i de tre sydostskånska kommunerna i Malmöhus län.

REFERENSER

1. Sveriges Nationalatlas 1990: Skogen.
2. Nordiska ministerrådet 1984: Naturgeografisk regionindelning av Norden.
3. Länsstyrelsen i Malmöhus län 1992: Landsbygdsutveckling i Malmöhus län.
4. Länsstyrelserna i Kristianstad och Malmöhus län 1994: Skånska fakta.
5. Skogsfakta om Skåne, preliminärt manus.
6. SCB 1992: Skogsstatistisk årsbok.
7. SCB 1993: Skyddad natur 30 juni 1993. Statistiska meddelanden.

